

Vladimír Gebauer
A S A M B L Á Ž E
• 19. 10. – 1. 12. 2017 •

Vladimír Gebauer se narodil 27. 4. 1946 v Kladně

1960-64 Střední odborná škola výtvarná, Praha

1964-70 Akademie výtvarných umění v Praze /profesor František Jiroudek/

Člen Umělecké besedy

Samostatné výstavy /výběr/

1983 Galerie Vincence Kramáře, Praha

1984 Galerie H, Kostelec nad Černými lesy

1986 Networking Space, Nishinomiya, Japonsko

1986-7 Oblastní galerie, Liberec

1991 Letohrádek, Ostrov nad Ohří

1996 Středoevropská galerie a nakladatelství, Praha

1996 Galerie bratří Čapků, Praha

1996 Galerie Jiřího Jílka, Šumperk

1999 Galerie Sklo, Atlanta, USA
2006 Geofyzikální ústav AV ČR, Praha
2006-7 Badhaus, Kulmbach, Německo
2007 Rabasova galerie Rakovník
2011-12 Muzeum Montanelli, Praha
2016 Městská galerie Viktora Olivy, Nové Strašecí

Společné výstavy /výběr/

Od r. 1983 účast na výstavách Galerie H, Kostelec nad Černými lesy: Krabičky, Velká kresba, Záznam o činnosti, Čtyřverší, Velikonoce, Setkání - mikrosvět, A4, Dablovky, Setkání - vesmír, První jarní den, Pocta Warholovi, Pět let Galerie H
1984 Současná krajina, Oblastní galerie v Liberci
1986 Galerie H Circle, Art Space, Nishinomiya, Japonsko
1992 Minisalon, Nová síň, Praha
1993 Grafika, Sága, Paříž, Francie
1997 International Print Show, Dublin, Irsko
1997 Česká koláž, Palác Kinských, Praha
1997 Práce na papíře, Mánes, Praha
1997-8 Jiří Kolář a česká koláž, Galeria Nazionale, Roma, Itálie
2007 Vědomí o člověku, Západočeská galerie, Plzeň
2007 Výstavní síň Mánes, Praha
2009 Věčná pomíjivost, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích
2010 Česká koláž, Galerie Smečky, Praha
2010-11 Krajina-zahrada, Galerie města Plzně, Plzeň
2016 Členská výstava Umělecké besedy, Clam-Gallasův palác, Praha

Zastoupení ve sbírkách:

Národní galerie, Praha
Ministerstvo kultury ČR
Muzeum Montanelli, Praha
Galerie Smečky, Praha
Geofyzikální ústav AV ČR, Praha
Oblastní galerie v Liberci
Galerie H, Kostelec nad Černými lesy
Galerie umění Karlovy Vary
Sbírka Art Unidentified, Nishinomiya, Japonsko a další veřejné instituce
a soukromé sbírky v České republice i v zahraničí.

VLADIMÍR GEBAUER patří ke generaci, která zažila v době svých studií na AVU ruskou invazi v roce 1968 a opouštěla studia v době počínající normalizace v roce 1970. Společenská situace se tehdy výrazně zhoršovala. Pro výtvarníka, který se nechtěl podřídit staronové doktríně soc. realismu, nezbývalo než tvořit v ústraní. Jedině tudy vedla cesta ke svobodnému uměleckému vyjádření. Bohužel však bez velkých možností vystavovat. Vladimír Gebauer si zvolil tuto cestu, i když si byl vědom toho, že nebude snadná.

Společně s Pavlou Aubrechtovou se usadili v Novém Stašecí. V nepříliš zajímavém městečku, které však leží mezi křivoklátskými a hříškovskými lesy - v málo zasídlené tedy i málo poničené krajině. Možná to byla odlehlost místa, vzdáleného ale pouhých čtyřicet kilometrů od Prahy, která jim přinesla klid a soustředění na výtvarnou práci i v nepříznivých dobách. A možná také proto byla již od počátku jeho tvorba úzce spojena s krajinou a často inspirovaná přírodou.

Dílo Vladimíra Gebauera je obsáhlé a vedle kreseb, příležitostné komorní grafiky, ilustrací, koláží a obrazů realizuje svoje vize i v asamblážích. Právě ty jsou tématem výstavy a budu se tedy věnovat hlavně jim. Asambláž je technika, která je zdánlivě snadná. Je kromě kresby asi nejpřirozenějším způsobem, kterým se lze výtvarně vyjádřit. Asambláže vytvářejí už děti, i když jim tak neříkají. Jsou mnohdy součástí hry, která je však v jejich očích tou nejvážnější činností.

Kořeny současné asambláže můžeme hledat zejména v dadaismu a surrealismu. Originálním způsobem je rozvinul např. Kurt Schwitters v rámci hnutí dada, ale tvořilo je i mnoho dalších autorů tohoto okruhu. Z českých autorů byl jistě jedním z nejsobitějších Zdeněk Rykr, jehož asambláže a koláže z 30. let v mnohém předznamenaly tvorbu let šedesátých. Jiným výrazným českým tvůrcem na tomto poli byl Libor Fára, který v roce 1969 vystavil cyklus třiceti asambláží s názvem Hrací stoly a vystavil jako artefakt rovněž okno svého ateliéru prostřelené při srpnové invazi.

Východiska i témata jsou jak vidno nepochybně u každého autora jiná.

Vladimír Gebauer umí při vytváření asambláží využít všechno nalezené a jaksi to recyklovat, vdechnout fragmentům věcí nový život a spojit je do zamýšlených souvislostí. Může se mu pro to hodit smirkový papír, hřebíky, sklo, torza starého nábytku, vyhozené smaltované nádoby. Vítané jsou nejrůznější odřezky dřeva, které svými letokruhy na neopracovaných řezech evokují tajemné světy a v místech násilného zlomu vytvářejí ohrožující ostří nebo mohou symbolizovat zranění. Použitelných materiálů je nepočítaně a každý sebeobčejnější předmět se zakomponováním do asambláže proměňuje v něco nového a neočekávaného. Vlastnosti a povrchy použitého materiálu navozují nejrůznější vjemy – dramaticčnost, nostalgii, ale i klid a ticho. Tvoří asambláže někdy v uzavřených cyklech nebo jen jako solitéry.

Vitrína z roku 1990 je například vzpomínkou na hektický čas roku 1989 a jeho působení v Občanském fóru. Nalezneme v ní i torzo hvězdy, rozpadající se stejně jako totalitní režim. V. G. tento motiv využil i v některých pozdějších pracích.

Zátiší s letopočtem (2013) jsou variací s číslicemi 2013 a torzy matrice vytvořené pro tisk „PeEka“ z tohoto roku. Rok 2013 byl pro Vladimíra dobou, kdy ho postihly zdravotní problémy a tento rok se tak stal nechtěně důležitým datem jeho života.

Nejrozměrnější asambláží je **Trhací kalendář** (2012), do kterého jsou zakomponovány torza předmětů z různých dob – dřeva z vrat, které si pamatuje z dětství, krabička s dětskou hračkou, zbytek krabičky od nábojů, špaček tužky. Prostupují mezi sebou jako různé časy, které autorovi utkvěly v paměti a jsou zobrazeny podobně, jako se nám v útržcích vynořují vzpomínky. Plynutí času je také námětem asambláží **Kalendář I a II** (1998. 1999). **Pár kroků od domova** (2006) je oproti tomu tichou a harmonickou reflexí krajiny, s kterou je autor spojený již od svého dětství.

Jedním z vystavených cyklů jsou **Telegramy** z roku 2006. Vznikly jako reakce na zprávu, že bylo zrušeno zasílání telegramů. Staly se v elektronické komunikaci pomalými. Plochy symbolizující telegrafní blankety jsou nostalgicky naposledy vyplněny torzy různých, již stejně nepotřebných předmětů. Podobnou lehkou nostalgii pocítíme i u asambláže **Malé nádraží na slepé koleji** (2017), jež byla reprodukována na pozvánce.

Mohl bych pokračovat v popisu jednotlivých artefaktů, ale nechci vás připravit o překvapení, která vás na výstavě čekají.

Každá z vystavených asambláží v sobě nese téma. Není jen formální hrou s nalezenými předměty, je kontinuální a svěbytnou částí Vladimírova malířského díla.

Jan Adamec, 2017

Telegramy, 2006, asambláže, 24 x 29 cm

Vladimír Gebauer patří ke generaci, která nastupovala v první polovině sedmdesátých let, kdy se výrazně změnila a v mnohém zhoršily podmínky, kdy už nebylo možné svobodně se sdružovat a vystavovat.

O to víc se mladí umělci uchýlovali do soukromí, tvořili v ústraní svých ateliérů, soustředovali se na svou vlastní práci bez větší možnosti zveřejnění a srovnání s ostatními. Snad proto byla jejich tvorba velmi niterná, měla svou hlubokou filozofii, vycházela z pozorování a citlivého vnímání přírody. Přes nepříznivou situaci se právě tehdy objevila řada zajímavých osobností, z nichž mnohé dodnes nebyly vzhledem k tehdejší izolovanosti a osamocení stále ještě doceněny. V určitém smyslu navázaly na šedesátá léta a to hlavně v experimentování s novými postupy a ve využití prvků, předmětů a materiálů, s nimiž se setkáváme v každodenním životě a které se v nových souvislostech mohou stát součástí uměleckého díla. Někteří příslušníci této další ze ztracených generací vyšli z bohaté tradice Českého krajinářství, v němž se vedle tradičních přístupů objevovaly i v poválečném období odvážné pohledy na

přírodu (John, Čepelák). Vedle Vladimíra Gebauera to byli Ivan Ouhel, který dodnes vychází z hlubokého poznání přírody. Pak jistě Pavel Mühlbauer, jehož umělecký výraz stále nabývá na intenzitě nebo Zdenek Hůla, do jehož tvorby se promítá vztah mezi člověkem, krajinou a vesmírem.

Pro Gebauera je důležité neustálé střetávání s krajinou, kterou důvěrně zná, která má své charakteristické vlastnosti a znaky. Jde tu vlastně o rozhraní tří krajinných typů, Kladensko s důlní činností, Křivoklátsko s hlubokými lesy a Rakovnicko s rudou železitou zemí a dlouhou chmelařskou tradicí. Z některých míst se dá dohlédnout až do Prahy, Českého středohoří nebo Krušných hor. Jde o otevřený kraj, v němž se objevuje typické křížení cest, rozdělujících pole, louky a lesy. Všechny tyto vlastnosti se objevují v Gebauerově tvorbě, která je přístupná dalším podnětům a novým inspiračním zdrojům. Vyvíjí se přirozeně a zvolna, všechny její linie se doplňují, prorůstají, překrývají i souběžně rozvíjejí. Pro malíře je zásadní inspirace přírodou, jejíž základní znaky se snaží vystihnout. Zajímá ho struktura krajiny, její neustávající vrstvení, proměny, přechody či zlomy. Často na svých dílech pracuje velmi dlouho, vrací se k nim, znovu je promýšlí a předělává, dokud s nimi není spokojen.

Už za studií po polovině šedesátých let vytvářel volné kresby anilínovými barvami, v nichž se jeho názor zvolna formoval. Šlo vlastně o vyjádření přírodních rytmů, uvědomování si forem přírody, o vy-stižení rozmanitých detailů, které ho zaujaly [zrcadlení ve vodě]. V raném období dospěl k obrazům a asamblážím, v nichž se rodil jeho vlastní vztah k obyčejným předmětům a osobitý přístup k tvorbě. Z počátku sedmdesátých let pochází velmi zajímavý cyklus, který vznikl k výročí lidické tragédie. Zaujaly ho fragmenty věcí a příběhů. Už tehdy spojoval kresbu s koláží, použil útržky papírů. Těmito křehkými záznamy ztvárnil zážitky z návštěvy lidického památníku. V průběhu sedmdesátých let se rýsoval a zároveň dozrával jeho vyhraněný pohled na přírodu. Zajímaly ho například mizející krajiny. Dělal studie z lomu, který tak zásadně mění tvář krajiny, odhaluje spodní vrstvy a přitom narušuje a posouvá vývoj trvající milióny let. Toto jsou témata, která ho zajímají dodnes, ale v různých obdobích k nim přistupuje z odlišných úhlů pohledu.

Na přelomu sedmdesátých o osmdesátých let se odpoutal od reality, snažil se spíš vyjádřit pocity a také najít určitý řád, který přírodu ovládá. Někdy ho inspirovaly prchavé zážitky, záznamy z krajiny, dojmy z výletů, při nichž mohl sledovat proměny přírody za různých ročních období a které se promítaly do kreseb, koláží i obrazů. Jindy na něj působily vzpomínky. Dopisy z roku 1979 byly vlastně věnovány zmizelému příteli, který odešel v roce 1968 a s nímž se pak už nikdy nesešel. Přesvědčivé jsou Hlasy lesa, drobné o přitom výrazné kresby pigmenty a tužkami s rozrývaným a strhávaným povrchem obyčejného papíru používaného pod linolea. Vznikly na základě zážitku z návštěvy lánské obory, kde byly slyšet zvuky vydávané jeleny v říji. Tyto hlasy se promítly do zvláštních a tajuplných kreseb.

V osmdesátých letech vytvářel malé obrázky - destičky, na nichž postupně vrstvil různobarevné laky na auta, které pak brousil, až se na některých místech objevily spodní tóny. Vznikaly tak zvláštní znaky, jež svou jemností a křehkostí připomínají kaligrafické záznamy, imaginární krajiny nebo představují z hloubky prostoru vyrůstající jednoduché symbolické tvary. Malíře tentokrát inspirovaly lavičky v pražských parcích, které byly několikrát natřeny různými barvami. Když se oděly, tak prosvítaly spodní vrstvy. Těchto drobných obrázků vzniklo jen několik, ale vytvořily uzavřený komorní soubor. Ve strukturálních obrazech Gebauer užíval různorodé přírodní i umělé látky, jako jsou pojidla, pryskyřice,

jíly a písky, které spojoval s olejovými barvami. Opět šlo o vyjádření vztahu ke krajině, konkrétní prožitky jsou v nich však většinou výrazně zobecněny.

Řada A, 2002, asambláže, 37 x 37 cm

Zajímavý byl projekt Krabiček, připravený v roce 1983 Jiřím a Zdenkem Hůlovými v Galerii H v Kostelci nad Černými lesy. Prázdné dřevěné „rámečky“ stejných rozměrů byly všem zúčastněným umělcům rozeslány a každý je mohl ztvárnit podle svých představ. Vladimír Gebauer jich připravil hned několik a použil v nich různé nalezené prvky, z nichž skládal technikou asambláže či koláže křehké a půvabné objekty. Ty opět vycházely z pozorování a zkoumání přírody, krajiny a prostředí, které je nám blízké a v němž se denně pohybujeme. Některé z nich se staly jakousi reminiscencí na krajinu, jiné mají až konstruktivní charakter. Další podobnou akcí, které se Gebauer také zúčastnil, byl Minisalon uspořádaný Joskou Skalníkem o rok později. Krabičky zůstaly uskladněny a připraveny pro výstavu, ale nakonec je zabavila Státní tajná bezpečnost, takže se pak projekt uskutečnil až počátkem devadesátých let a s úspěchem objel celý svět.

Vladimír Gebauer byl pozván i na další výstavy, pořádané kosteleckou Galerií H. K nejzdařilejším patřily Velká kresba a samozřejmě Čtyřverší, která měla velký ohlas a v nichž se přirozeně propojila poezie s kresbou či koláží. Každý z vyzvaných autorů měl na vybrané básně zcela podle svého výtvarně reagovat. Gebauer vytvořil velmi křehké a citlivé koláže k Jeseninovi, Mandelštamovi, Seifertovi, Holanovi, Žáčkovi,... V každé z nich dokázal vyjádřit rytmus a charakter zvolených veršů. Na myšlenku krabiček navázal v názorovém posunu v roce 2002. Tehdy znovu došel k sérii asambláží stejných formátů, v nichž měnil skladbu prvků. Jsou velmi působivé především jako celek. Opět se v nich, stejně jako v předešlých desetiletích, uplatňují dřívka, větve, kostky, noviny, dráty, prkýnka.

Také ve volně pojatých kresbách a kolážích pracuje Gebauer s různými materiály, travami, provázky, smirkovými papíry, útržky novin, pigmenty, disperzními lepidly či klišovými barvami. Často využívá jen lehkých náznaků, přitom v nich však dosahuje značně výrazové síly i bezprostřednosti. V některých případech se kresby dotýkají kaligrafie, jsou v nich zachycena gesta a zaznamenány pohyby. V dalších se kříží a prostupují různé roviny a prostory. Někdy umělcův projev působí esteticky vytříbeně, jindy naopak ve spojení rozmanitých nalezených předmětů do značně míry syrově. Z kreseb mnohdy volně vycházejí obrazy, v nichž autor rovněž pracuje se znaky o jednoduchými geometrizujícími tvary. Nikdy se nevzdaluje přírodě, z čehož vyplývá přirozená návaznost jednotlivých tvůrčích období a rozvíjení

jednotlivých linií. Ty se doplňují a někdy i prolínají či vzájemně výrazově obohacují. Gebauer ve svém projevu vychází ze skládání a přesouvání prvků či naopak rozpadu celků. Snaží se pochopit a rozkrýt vývoj krajiny a zachytit různé procesy - tektonické zlomy, vrstvení, odhalování, zakrývání, vznikání, zanikání, prorůstání anorganické i organické přírody. Nepostradatelné je pro něj neustálé pozorování krajiny, která se z určitých bodů doširoka otevírá. Zamýšlí se nad jejími cyklickými proměnami v průběhu denních i ročních dob.

Z imaginárního prostoru obrazů někdy vystupují znaky, které jsou buď odvozeny z přírodních zákonitostí, nebo vycházejí z odkazu českých či evropských kulturních tradic. V některých kompozicích jednotlivé prvky ještě poukazují k figuraci či se jí aspoň lehce dotýkají, v jiných se realita stává pouhou zámkou k vytváření soustav abstraktních tvarů. Někdy se skladba značně zjednodušuje, vstupují do ní i lettristické prvky a různé nalezené předměty. Jindy se v ní zase prolínají čistě geometrické tvary, vždy však spojené s živým malířským rukopisem. V některých obrazech se určité elementy rytmicky opakují, vrství nebo dokonce postupně ztrácejí v bohatě struktuře. Mnohdy se obrazy, kresby, koláže i assembláže rozvíjejí v celých souborech, v nichž se postupně vyčerpávají možnosti zvoleného tématu. Někdy je malba střídavě barevná, jindy má bohatou škálu odstínů nebo je určena ostrými akcenty. V některých případech působí uměřeně, její kompozice je citlivě o přitom přesně uspořádaná, v dalších se v obrazovém prostoru odehrávají děje připomínající bouřlivé přírodní proměny. Často se však oba tyto principy prolínají a doplňují, takže mezi nimi vzniká zvláštní napětí.

Za zmínku stojí i umělcova komorní grafika, kterou se zabývá jen příležitostně a okrajově. Experimentuje v ní však obdobně, jako v dalších oblastech tvorby. Nespokojuje se s běžným užitím klasických technik, ale sám nachází vlastní postupy, v nichž v různých sestavách otiskuje soubory stejných prvků. V jeho ateliéru vzniklo několik sérií, v nichž si ověřoval možnosti proměn obrazové skladby. Gebauer dokáže být mimořádně citlivý k literárním předlohám. S až kleeovskou hravostí doprovodil jemnými ilustracemi Rimbaudovy *Dopisy vidoucího*. Jeho vyhraněný názor se nezapře ani v malbě na porcelánu, kterou se zabýval během mezinárodního symposia v Loučkách.

Gebauerova soustředěná tvorba vychází z neustálého setkávání se skutečností, z promýšlení řádu a citlivého vnímání souvislostí. Působí na ni procesy spojené s přírodou, vesmírem i krajinou, jejíž tvář se zvolna spolu s vývojem civilizace a lidské společnosti mění.

Praha, leden 2007 Jiří Machalický